

Коваль М.В., к.ю.н., професор,
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна
Ковбас І.В., к.ю.н., доцент,
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича,
м. Чернівці, Україна

ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ УКРАЇНИ

Сьогодення свідчить про те, що наша держава проходить один із найважчих етапів розвитку – докорінне реформування правоохоронної системи. Одним із належних прикладів є Постанова Кабінету Міністрів України № 127 від 29 лютого 2016 року «Про утворення Державного бюро розслідувань» [2]. Метою таких змін є вдосконалення внутрішньої будови правоохоронної системи, конкретизації процедури виконання відповідними органами покладених на них повноважень, а також потреби осмислення теоретичних та практичних аспектів їхньої діяльності. Слід наголосити, що правоохоронна система – це комплексний механізм покращити який можливо лише шляхом детальної характеристики кожної його складової. Одним із таких механізмів являється Державне бюро розслідувань (далі – ДБР) – державний правоохоронний орган, на який покладаються завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції [1, ст. 1]. Його місія – встановлення справедливості у суспільстві шляхом незалежного та всебічного розслідування злочинів задля притягнення винних до відповідальності, незважаючи на їхні посади, зв'язки та ресурси [3]. Оскільки роль даного правоохоронного органу має особливо важливе значення у суспільстві вважаємо за доцільне розглянути та запропонувати актуальні напрямки поліпшення його адміністративно-правового статусу. Цікава позиція М.С. Моїсєєва з приводу доцільності під адміністративно-правовим статусом ДБР розуміти сукупність закріплених на законодавчому рівні і конкретизованих нормами адміністративного законодавства елементів, що визначають особливості створення та діяльності ДБР, межі здійснення покладених на нього завдань та функцій, його місце в механізмі держави, а також у взаємовідносинах з іншими державними і недержавними суб'єктами [6, с. 3].

Також одним із центральних елементів виступають закріплені на законодавчому рівні повноваження ДБР. Оскільки метою дослідження є лише адміністративно-правовий статус ДБР доцільним буде розгляд повноважень останніх як суб'єктів адміністративно-правових відносин. У першу чергу це зумовлено тим, що ДБР, під час проведення слідства за

фактами кримінальних правопорушень, уповноважене реалізувати й адміністративні повноваження. Так, перебуваючи у внутрішніх і зовнішніх адміністративно-правових відносинах керівництво і співробітники ДБР реалізують повноваження від його імені.

Передбачені Законом України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року [1] повноваження ДБР класифікуються на внутрішньо-адміністративні (внутрішньо-організаційні) та зовнішньо-адміністративні (зовнішньо-управлінські). Досліджуючи форми реалізації повноважень ДБР, ми дійшли до висновку: незважаючи на те, що ДБР не має практичного відношення до складання протоколів про адміністративні правопорушення і не приймає участі у розгляді справ про адміністративні правопорушення (законодавець передбачив його завданням виключно здійсненням протидії та боротьби з кримінальними правопорушеннями віднесеними КПК України до його підслідності), ДБР має інші адміністративні повноваження, що підтверджується нормами Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року [1, ст. 1]. З метою з'ясування доцільності впровадження таких змін пропонуємо розглянути адміністративно-правові форми реалізації повноважень ДБР.

Ми підтримуємо позицію М.С. Моїсєєва, який пропонує адміністративно-правову форму діяльності ДБР визначити як зовнішнє вираження його дій, які здійснюються ним в межах наданих законом повноважень і спрямовані на організацію власної діяльності з метою виконання покладених завдань [6, с. 115]. Таким чином, враховуючи вищевикладене, вважаємо, що ДБР реалізує надані йому законом повноваження у двох формах – правовій та організаційній.

Відповідно правова форма діяльності ДБР передбачає: 1) видання відомчих актів; 2) укладення угод; 3) вчинення юридично значущих дій [6, с. 117].

У свою чергу, більш детально розглянемо юридично значущі дії, які охоплюють складання протоколів про адміністративне правопорушення, застосування табельної зброї, спеціальних засобів тощо [4, с. 29]. Національне законодавство не надає ДБР повноважень щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення, але його співробітники мають право вживати заходів для припинення фізичними і юридичними особами протиправних діянь, що перешкоджають здійсненню ДБР своїх повноважень, перевіряти у зв'язку з цим документи, що посвідчують особу, зберігати, носити та застосовувати вогнепальну зброю і спеціальні засоби, заходи фізичного впливу [6, с. 118].

Надання співробітникам ДБР права складати протоколи про адміністративні правопорушення, за наявності передбачених законом підстав, посприяє уникненню затягування процесу, яке спостерігається у практичній сфері, під час складання таких протоколів іншими

правоохоронними органами, а також спростить процедуру притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності. Дослідження та аналіз адміністративно-правового статусу ДБР дає можливість переконатися в тому, що в чинному національному законодавстві, яке регулює розглянуту нами тему, наявні прогалини, що в кінцевому результаті призводять до створення перешкод під час належного виконання ДБР покладених на них завдань та загалом – ефективного функціонування нового суб'єкта в системі правоохоронних органів України. З метою удосконалення адміністративно-правового статусу ДБР очевидною постає необхідність формулювання його пріоритетних напрямків.

Ще одним проблемним питанням адміністративно-правового статусу ДБР виступає відсутність у Законі України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року переліку видів юридичної відповідальності співробітників ДБР.

Таким чином, адміністративно-правовий статус ДБР потребує вдосконалення, що підтверджується вищенаведеними положеннями. Зазначені питання – це чергові прогалини в організації та діяльності ДБР як нового правоохоронного органу, а тому їх вирішення є пріоритетним кроком на шляху вдосконалення адміністративно-правового статусу ДБР.

Література

1. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 лис. 2015 р. № 794-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.
2. Про утворення Державного бюро розслідувань: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 лют. 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127-2016-%D0%BF>.
3. Про Бюро. Місія та цінності / Державне бюро розслідувань. URL: <https://dbr.ua/misia-ta-cinnosti>.
4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях і відповідях: навч. посібник; за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків: ХНУВС, 2017. 242 с.
5. Ємець Л. Адміністративно-правові форми управління у сфері забезпечення екологічної безпеки держави. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 7. С. 62–67.
6. Моїсєєв М.С. Адміністративно-правовий статус Державного бюро розслідувань України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2019. 227 с.